

1875 első hónapjaiban az ország több városában ünnepélyes gyűlésekre került sor: megalakultak az ügyvédi kamarák. Az esemény-sor háttérében az 1874. évi XXXIV. törvénycikk állt, amely elsőként szabályozta a modern magyar ügyvédi rendtartást.¹

Az újonnan létrejövő ügyvédi kamarák sorában a Pécsi Ügyvédi Kamara is megtartotta a maga alakuló közgyűlését 1875. február 6-án, amely napnak pontosan a 150. évfordulóján a ma is működő szerv ünnepélyes megemlékező ülést tartott. Ezen az eseményem jelen sorok írójának volt szerencséje bemutatni Korsósné Delacasse Krisztina *Mozaikok a Pécsi Ügyvédi Kamara 150 éves történetéből* című kötetét.²

A szerző, a Pécsi Tudományegyetem kiváló jogtörténész, akinek kutatási profiljában a család, családság,³ a csődjog⁴ és a jogi kultúrtörténet⁵ mellett talán a legnagyobb hangsúlyt az ügyvédség története élvezi. Ezt doktori disszertációján túl számos publikációja is mutatja, s ez a munkásság minőségi garanciát jelent ennek a könyvnek a tartalmára nézve is.⁶

A „mozaikok” szóval a dél-magyarországi város, Pécs sajátos hangulatát is felidéző cím jelzi, hogy számos információval gazdagítja az olvasót a kötet. Már maga a tartalomjegyzék is erről árulkodik: több évszázados história bontakozik ki az olvasó előtt, hiszen a szerző az általános történeti előzményektől a Pécsi Ügyvédi Kamara különböző történeti mozzanatainak bemutatásával egészen napjainkig eljut. E történeti ívet szinte nyomtatékosítja a tartalomjegyzéket záró tárgyfotó, amely az 1875-ben alapított kamara szárazbélyegzőjét s látványos lenyomatát ábrázolja.

A következő oldalon a Pécsi Ügyvédi Kamara elnöke, Leposa Marianna köszönti az olvasót, hangot adva annak, hogy a kamarai elnökség tagjai – akiket a tisztviselőkkel együtt a következő oldalon látható csoportképről is megismerhetünk – azon dolgoznak, hogy hűek maradjanak az ügyvédi hivatás alapvető értékeihez, s ezeket az utódoknak is megőrizték és továbbadják. A köszöntő után veszi kezdetét a szerző, Korsósné Delacasse Krisztina által felgöngyöltett kamarai történet.

Az első nagy fejezet – *Az ügyvédség szerveződésének kezdetei Magyarországon és a kamarák létrejötte* címmel – az előzményeket tárja fel a 15. századtól kezdve, de természetesen a fókusz a 19. századi eseményekre esik. Így nem véletlen, hogy a 150 évvel ezelőtti megalakulás egyik dokumentális és egyúttal tárgyi bizonyítéka – az 1875. évi

Megyeri-Pálffi Zoltán*

Emlékek a 150 éves Pécsi Ügyvédi Kamara életéből

Korsósné Delacasse Krisztina: *Mozaikok a Pécsi Ügyvédi Kamara 150 éves történetéből*. Pécs, 2025. Pécsi Ügyvédi Kamara, 192 p. ISBN: 978 615 02 2618 7

viaszpecsét lenyomata – nemcsak a borítón, hanem itt is feltűnik.

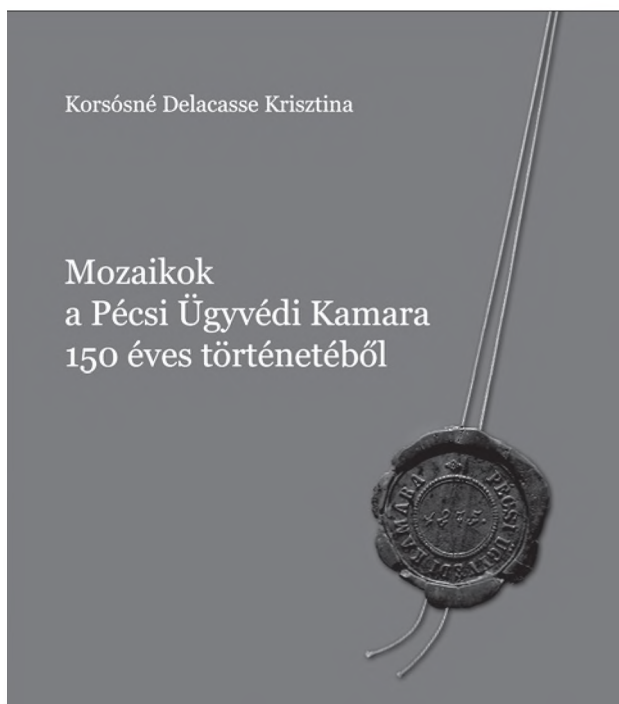
Ezt követően képet kaphatunk a közvetlen előzmény, a Pécsi Ügyvédegylet megalakulásáról, dokumentumairól és a hozzá kapcsolódó személyekről. Ekképp szó esik

Reök Lajosról, akinek kezdeményezéséből jött létre a Pécsi Ügyvédegylet 1872 nyarán. A szervezet ekkor a pécsi Nemzeti Casino Király utcai helyiségeit használta üléseinek megtartására, de ez csak rövid ideig tartott, hiszen 1875-ben – a kamara létrejötte okán – feloszlatták az egyletet.

Az 1874. évi XXXIV. törvénycikk, illetve az 1874. decemberi igazságügy-miniszteri rendelkezések nyomán kialakuló kamarai szervek pécsi tagjának, a Pécsi Ügyvédi Kamarának a létrejöttét és első éveit tárja fel a következő fejezet. A megalakulás folyamatát számos – a kötetben is helyet kapott – dokumentum teszi láthatóvá, amelyek alapján a szerző

részletesen bemutatja, hogy mit jelentett, mivel járt a kezdetkor a kamarai taggá válás.

A *Pécsi Ügyvédi Kamara székhelye, helyiségei és berendezése* című fejezet arra mutat rá, hogy nemcsak a tagság, a személyi állomány jelentette a kamarai működés háttérét, hanem a dologi feltételeket is kellett ehhez biztosítani. E fejezet tehát a kamarai – bérelt – helyiségeket veszi számba, de a fellelt iratanyag alapján a kamara berendezését és felszerelési tárgyait is be tudta mutatni a

* Megyeri-Pálffi Zoltán PhD, adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék, ORCID: 0000-0003-1366-6963

sz. sz.	Név	Funkció	Év
1.	József János	Elnök	87
2.	János János	Tag	88
3.	János János	Tag	89
4.	János János	Tag	90
5.	János János	Tag	91
6.	János János	Tag	92
7.	János János	Tag	93
8.	János János	Tag	94
9.	János János	Tag	95
10.	János János	Tag	96
11.	János János	Tag	97
12.	János János	Tag	98
13.	János János	Tag	99
14.	János János	Tag	00
15.	János János	Tag	01
16.	János János	Tag	02
17.	János János	Tag	03
18.	János János	Tag	04
19.	János János	Tag	05
20.	János János	Tag	06
21.	János János	Tag	07
22.	János János	Tag	08
23.	János János	Tag	09
24.	János János	Tag	10
25.	János János	Tag	11
26.	János János	Tag	12
27.	János János	Tag	13
28.	János János	Tag	14
29.	János János	Tag	15
30.	János János	Tag	16
31.	János János	Tag	17
32.	János János	Tag	18
33.	János János	Tag	19
34.	János János	Tag	20
35.	János János	Tag	21
36.	János János	Tag	22
37.	János János	Tag	23
38.	János János	Tag	24
39.	János János	Tag	25
40.	János János	Tag	26
41.	János János	Tag	27
42.	János János	Tag	28
43.	János János	Tag	29
44.	János János	Tag	30
45.	János János	Tag	31
46.	János János	Tag	32
47.	János János	Tag	33
48.	János János	Tag	34
49.	János János	Tag	35
50.	János János	Tag	36
51.	János János	Tag	37
52.	János János	Tag	38
53.	János János	Tag	39
54.	János János	Tag	40
55.	János János	Tag	41
56.	János János	Tag	42
57.	János János	Tag	43
58.	János János	Tag	44
59.	János János	Tag	45
60.	János János	Tag	46
61.	János János	Tag	47
62.	János János	Tag	48
63.	János János	Tag	49
64.	János János	Tag	50
65.	János János	Tag	51
66.	János János	Tag	52
67.	János János	Tag	53
68.	János János	Tag	54
69.	János János	Tag	55
70.	János János	Tag	56
71.	János János	Tag	57
72.	János János	Tag	58
73.	János János	Tag	59
74.	János János	Tag	60
75.	János János	Tag	61
76.	János János	Tag	62
77.	János János	Tag	63
78.	János János	Tag	64
79.	János János	Tag	65
80.	János János	Tag	66
81.	János János	Tag	67
82.	János János	Tag	68
83.	János János	Tag	69
84.	János János	Tag	70
85.	János János	Tag	71
86.	János János	Tag	72
87.	János János	Tag	73
88.	János János	Tag	74
89.	János János	Tag	75
90.	János János	Tag	76
91.	János János	Tag	77
92.	János János	Tag	78
93.	János János	Tag	79
94.	János János	Tag	80
95.	János János	Tag	81
96.	János János	Tag	82
97.	János János	Tag	83
98.	János János	Tag	84
99.	János János	Tag	85
100.	János János	Tag	86

44

A Pécsi Ügyvédi Kamara székhelye, helyiségei és berendezése

Személyi: az 1875. évi kamarai leltár részlete (MNL, BML IX. 702. b) 379/1875. és kamarai leltár, valamint tupper (fest.) [JPM ÜGYVÖ gész. 52/76. (Műtárgyfotók: Füzsi István JPM fotográfus)]
Lent: Korabeli másológép. [PÜK, Marsalló Péter felvétele]

Az autográf gép egy, a 19. század második felében feltalált korabeli sokszorosítási technikához kapcsolódott, amellyel írást vagy rajtot lehetett sokszorosítani. Az 1800-as évek végén két ilyen nagy jelentőségű találmányt jegyeztek be, az egyik a magyar származású Gestetner Dávid kereső soron a stencilgép elődjének tekinthető. A kereső toll hegyén egy apró fogakkal ellátott kerék volt található, amely fogcsúkkal írás közben a papírt kilyukasztotta, így egy egyszerű „nyomóformát” létrehozva. Ezt a papírt eleinte egy falidába helyezték, egy szöveten keresztül megfestve a perforált részen keresztülhatott a festék, így a formára egy tiszta ívet helyezve, enyhe nyomás hatására megkapták a perforált ível azonos nyomatot. Később Gestetner továbbfejlesztette a technikát és szabadalmaztatta eszközt (Gestetner Automatic Cyclostyle Mimeo-graph), amelyben két dob és festődob dörzshengerek helyezkedtek el, már sokkal jobb festéket eredményezve. Ekkor nagyon hasonlított működési elvét tekintve Amerikában Thomas Alva Edison szerkezetére, amely valóban az „Autographic” nevet viselte. Hazánkban az igazságügyben az ún. hektográfiai eljárás volt a leggyakoribb, amelynek során a speciális összetételű tintával írt sokszorosítandó iratot gőlmasszára vagy enyvezett lemezre simítva, majd hengerekkel nyerték a nyomófelületet, azután arra üres papírlapokat helyezve készülték a másolatok. Noha akár 100–150 nyomatot is elő tudtak így állítani óránként, azok minősége, elvaszósága gyakran rossz volt és a szemek károsította, ezért miniszteri körrendelet tiltotta, hogy a bíróságokkal és igazságügyi hatóságokkal való érintkezésben hektográfiai előállított iratokat használjanak.¹⁰

45

szerző. Ez utóbbiak között olyan is megismerhető, mint az autográf gép, amely egy korabeli sokszorosítási eszköz volt.

Az irodai eszközök értelemszerűen a mindennapi működést szolgálták, amelynek háttérben a kamarai ügyrend, az adminisztráció állt. E kérdéseket járja körbe a következő fejezet, izelítőt adva a korabeli levelezésből, az ügyvédi könyvvezetésből, az ügyforgalmat is láttatva.

Beszédes a következő fejezet címe – *A Pécsi Ügyvédi Kamara létszámának és kerületének alakulása* –, amelyből kiderül, hogy a Pécsi Ügyvédi Kamara tagsága változó mértékben, de folyamatosan nőtt az évtizedek alatt. A létszámváltozás mögött sokszor a történelmi események is felfedezhetők: „A kamarához tartozó ügyvédek létszáma azonban szoros kapcsolatban állt a kamara kerületének módosulásaival, illetve a két világháború közötti időszakban a korlátozó törvények hatálybalépésével, a *numerus clausus* majd a *numerus nullus* behozatalával is” – világít rá a szerző, majd részletezi a kerület területi változásait.

Egy korabeli szavazóurnáról készült felvétel nyitja a követő fejezet érdemi részét, amely a Pécsi Ügyvédi Kamara elnökeit mutatja be. A szerző alapos kutatómunkával állította össze az 1875 és 2005 közötti tizenkét elnök életrajzát, akik többségét portré segítségével is megismerheti az olvasó.

Az ügyvédi kamarai tagság körében vitathatatlan, hogy kiemelt szerepet élveztek a kamarai elnökök, akiknek kalandos élete már rávilágított arra, hogy a történelem keze nyomott hagyott a mindenkorai ügyvédi működésen. A szerző jól érzékelve ezt, külön fejezetet szentelt a historikus változások hatásának, annak, hogy a pécsi ügyvédség hogyan élte meg a történelem viharait. Az olvasó elé tárulnak az első világháború helyi eseményei, következ-

ményei, amelyek között Pécsen különösen meghatározó „élmény” volt a szerb megszállás időszaka. De az „öszirózsa” forradalom és a Népköztársaság utáni Tanácsköztársaság viszonyairól is szó esik e fejezetben csakúgy, mint a második világháború előzményét jelentő jogkorlátozó törvények ügyvédségre gyakorolt hatásairól. Döbbenetes az a névsor, amelyben a nevek melletti bejegyzések arról árulkodnak, hogy ki halt meg, kit hurcoltak el a világháború során.

A megpróbáltatások az 1940-es évek második felében is folytatódtak, az igazolási eljárások „sajátosságait” tárja elénk a szerző. Különösen értékes Balassa Pálnak a kötetben is bemutatott önéletrajza, amely a korszak körülményeire érzéketlenül világít rá. Majd a következő alfejezetekből kibomlik a szocialista ügyvédség létrejöttének története és egy egyéni ügyvédi sors, amelyre az 1956-os események is fontos hatással voltak.

A következő fejezet – *Az évfordulókról való megemlékezés a Pécsi Ügyvédi Kamaránál* – is a szerv történetével foglalkozik, de a saját, belső szemszögéből tekintve rá. E részben azt veszi sorra a szerző, hogy a kamara miként ápolta saját történetét, miként emlékezett meg időről időre létrejöttéről, 1900-tól egészen 1995-ig.

Már a kötet eddigi fejezetei is jól ábrázolták azt, hogy az ügyvédség mennyire meghatározója a társadalmi életnek, de az utolsó nagy fejezet kifejezetten ennek állít tablát: azt mutatja be, hogy a társadalmat is foglalkoztató eseményekhez, az abban meghatározó személyekhez való viszonyulás miként jelent meg a pécsi ügyvédség életében. Képet kapunk e részben Deák Ferenc és Erzsébet királyné halálához kapcsolódó helyi megemlékezésekről, láthatjuk Ferenc József pécsi látogatását, s azt, miként ünnepezték a jeles évfordulókat, vagy épp a millenniumot,

A PÉCSI ÜGYVÉDI KAMARA ELNÖKEI

elnökség évköre	név
1875–1877	Radenich János
1878–1904	Erreth János
1905–1911	Visy László
1911–1912	Csigó János
1912–1929	Szuly János
1929–1933	Nemes Vilmos
1934–1944	Piacsek Zoltán
1945–1947	Balassa Miklós, Szuly Jenő ⁶⁰
1948–1951	Kertész Endre
1951–1955	Gárdos István
1955–1983	Kertész Ferenc
1983–2005	Mosdósi László
2006–	Leposa Marianna

Szemköt: korabeli kamarai szavazóurna. [FÜK, Marsalló Péter felvétele]

59

de azt is, hogyan mozdult meg az ügyvédi kamara a helyi Kossuth-szobor felállítása érdekében.

„Bízom benne – zárja az *Epilógus*ban a kötetét a szerző –, hogy az általam feltárt mozaikdarabok nem csupán önmagukban lehetnek tetszetősek, hanem azokat egymás mellé illesztve az olvasóban is kirajzolódik egy nagyobb – ha nem is maradéktalanul teljes – kép a Pécsi Ügyvédi Kamara történetéről.” A szerzői bizakodás nem alap-

talán, hiszen a *Mozaikok a Pécsi Ügyvédi Kamara 150 éves történetéből* című munka – köszönhetően a szerző alapos, levéltári és irattári forrásokon alapuló kutatásának – olyan elemeket mutat be az elmúlt másfél évszázadból, amelyek a magyarországi ügyvédi hivatásrend és Pécs történetét is gazdagítják, így az ez iránt érdeklődők számára információkban gazdag olvasmányként szolgál.

Jegyzetek

1874. évi XXXIV. törvénycikk az ügyvédi rendtartás tárgyában.
- KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *Mozaikok a Pécsi Ügyvédi Kamara 150 éves történetéből*. Pécs, 2025. Pécsi Ügyvédi Kamara.
- KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *A család, családrágás értelmezése a hétköznapiakban és a jogban*. In BARCSI Tamás – DIÓSI Szabolcs – MÉSZÁROS Gábor – MONORI Gábor (szerk.): *Globális igazságosság, emberi jogok, jogász etika. Szabó Gábor-émlékkötet*. Pécs, 2023. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 285–295. p.; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *A fizetésektelenség körüli családrágás és a család bukás*. In BÓDINÉ BELIZNAI Kinga – GOSZTONYI Gergely (szerk.): *Jogtörténeti Parerga III. Ünnepi tanulmányok Mezey Barna 70. születésnapja tiszteletére*. Budapest, 2023. ORAC Kiadó Kft. 213–219. p.; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *„Csalfa ámtátások által többeket megkárosított”. A stellionatus a 18–19. századi magyar jogban*. (Jogtörténeti Értekezések 59.) Budapest, 2022. Gondolat Kiadó.
- KORSÓSNÉ DELACASSE, Krisztina: *Die Anfänge des ungarischen Konkursrechts*. In BÉLI, Gábor – DUCHONOVÁ, Diana – FUNDARKOVÁ, Anna – KAJTÁR, István – PERES, Zsuzsanna (szerk.): *Institutions of Legal History with special regard to Legal Culture and History*. Pécs–Bratislava, 2011. PTE Állam- és Jogtudományi Kar–Slovak Academy of Sciences, Institute of History, 67–75. p.
- KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *A család allegóriái a jogi kultúrtörténetben*. In BÁNÁTI Diána – SZPISIÁK-GULYÁS Nikolett (szerk.): *XVI.*

- Pro Scientia Aranyérmesek Konferenciája PSAK 2022. Tanulmánykötet*. 2022. Szeged, 2022. október 13–15. Pécs, 2023. Pro Scientia Aranyérmesek Társasága, 113–120. p.; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *Kajtár István és a pécsi jogi kultúrtörténeti műhely*. In NAGY Janka Teodóra – BÉLI Gábor (szerk.): *A jog kulturális holdudvara. A magyar jogtörténet, jogi kultúrtörténet európai kontextusai*. (Jogtörténeti Értekezések 56.) Budapest, 2022. Gondolat Kiadó, 237–243. p.
- KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *Az 1918–1919-es események megítélése a Pécsi Ügyvédi Kamara szemüvegén keresztül*. In NIKLAI Patrícia Dominika – JEDLOVSKY-HAJDÚ Angéla (szerk.): *XVII. PSAK 2024. Pro Scientia Aranyérmesek Konferenciája Tanulmánykötet*. Pécs–Budapest, 2025. Pro Scientia Aranyérmesek Társasága, 67–73. p.; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *Baranya szerb megszállásának első éve a Pécsi Ügyvédi Kamara iratainak tükrében*. In BARNA Attila – BATHÓ Gábor – DELI Gergely – PERES Zsuzsanna – PÓKECZ KOVÁCS Attila (szerk.): *Laudator temporis acti. Ünnepi tanulmányok a 65 éves Horváth Attila tiszteletére*. Budapest, 2024. Ludovika Egyetemi Kiadó, 439–446. p.; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *Ügyvédség*. In JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. 2022. HVG-ORAC–MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet, <https://ijoten.hu/uploads/ugyvedseg.pdf>; KORSÓSNÉ DELACASSE, Krisztina: *Rechtsanwältin*

in der Rechtsgeschichte: Vorstellungen und Darstellungen im 19. Jahrhundert in Ungarn. In HERGER, Cs. Eszter – STEPPAN, Markus – HOCMAN, Borut, (szerk.): *Festschrift Gernot Kocher zum 80. Geburtstag. Für den Interpreten der Bildsprache*. Graz, 2022. Leykam, 13–27. p.; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: „Hogy karunk érdekeinek emelésére az egyesek nemes szándéka és tetteje egyesüljön”. A budapesti ügyvédség testületé szerveződése a 19. században. *Diké. A Márkus Dezső Összehasonlító Jogtörténeti Kutatócsoport Folyóirata*, 2020. 1. sz. 111–126. p. DOI: <https://doi.org/10.15170/DIKE.2020.04.01.08>; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: Az ügyvé-

di rendtartások megszületéséről. In Kis Norbert – PERES Zsuzsanna (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor oktatói pályafutásának 50. jubileumára. Studia sollemnia scientiarum politico-cameralium*. Budapest, 2017. Dialóg Campus Kiadó–Nordex Kft., 257–266. p.; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *Az ügyvédi kamarák megszületése Magyarországon*. Budapest–Pécs, 2012. Dialóg Campus Kiadó; KORSÓSNÉ DELACASSE Krisztina: *Az ügyvédi autonómiák létrejötte és működésük megkezdése Magyarországon a polgári korszakban*. (Doktori értekezés) Pécs, 2009. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola.

